

Je důležité se umět v dnešním globalizovaném světě **orientovat a dělat informovaná rozhodnutí,** říká ředitelka vzdělávací organizace ARPOK

O potřebě globálního rozvojového vzdělávání dětí a studentů v dnešní době asi není třeba diskutovat, a tak pokud chcete svým žákům zprostředkovat třeba jedno z velmi aktuálních témat dneška – migraci –, nabízím inspirativní rozhovor s ředitelkou neziskové vzdělávací organizace ARPOK Mgr. Ing. Lenkou Pánkovou. Dozvíte se v něm nejen o programech na míru reagujících na potřeby učitelů, ale i to, že lze využít služeb konzultačního centra a knihovny a vypůjčit si prověřené metodické materiály k problematice globálního rozvojového vzdělávání, jež vašim pedagogům mohou ušetřit čas, kterého máme asi všichni nedostatek...

Můžete ARPOK představit?

ARPOK je vzdělávací organizace, která vznikla v roce 2004, zakladatelem je **Univerzita Palackého v Olomouci**. Působíme převážně v Olomouckém, Zlínském a Moravskoslezském kraji. **Naším cílem je budovat otevřenou a tolerantní společnost** prostřednictvím globálního rozvojového vzdělávání. Realizujeme výukové programy a tematické dny pro žáky. Pro pedagogy nabízíme semináře, metodické materiály a konzultační servis. Pro veřejnost pořádáme 13 let pravidelné večery a besedy s odborníky na téma rozvojové a humanitární problematiky spojené s diskusí.

Věnujete se globálnímu rozvojovému vzdělávání.

To je velmi široké téma, můžete přiblížit, proč je toto téma pro školáky i studenty důležité? Pro jaký typ škol ho doporučujete?

Globální rozvojové vzdělávání hledá odpovědi na nesnadné otázky. K tomu, abychom mohli jít ráno do práce nebo do školy, potřebujeme celý svět. Naše oblečení se většinou šije v Číně nebo Bangladéši. Dopravní prostředek, kterým jedeme do práce či do školy, je poháněn ropou z Blízkého východu. Čaj, který jsme pili k snídani, byl z Indie, Keni nebo možná z Vietnamu.

Tyto informace jsou pro nás důležité, protože **jakmile se dnes stane něco na jednom konci světa, projeví se to často i na konci druhém, a to velmi rychle**. Cena benzínu se kvůli konfliktu v Sýrii zvýšila během jednoho týdne téměř o korunu na litr. Ve zřícené textilní továrně v Bangladéši, kde zemřelo skoro 400 dělníků, se šilo pro západní firmy. Na čajových plantážích v Keni pracují i děti, namísto toho, aby chodily do školy. **Dnešní svět je propojený jako jedna velká pavučina. Je důležité se v něm umět zorientovat a dělat informovaná rozhodnutí.**

Tato témata se samozřejmě týkají nás všech, do pavučiny jsou zapojené již děti v mateřské škole. Jde o to jim

Mgr. Ing. Lenka Pánková

- vystudovala mezinárodní rozvojová studia na Přírodovědecké fakultě UP v Olomouci a veřejnou správu a regionální rozvoj na České zemědělské univerzitě v Praze;
- od roku 2010 je ředitelkou ARPOK;
- zaštiťuje fungování všech projektů;
- za jeden z nejdůležitějších milníků ve svém životě považuje zkušenost z tříměsíčního projektu GLEN Democracy Education at Secondary Schools v Zambii.

přiblížit propojenost světa pro ně adekvátní formou, zvolit vhodné metody práce a samozřejmě i hloubku témat. Dalo by se říct, že čím starší jsou děti, se kterými pracujeme, tím hlouběji do tématu s nimi můžeme jít.

V současné době nabízíme výukové programy již pro mateřské školy (doporučujeme věk od pěti let, ale víme, že paní učitelky s úpravou našich materiálů jsou schopné náročnost přizpůsobit i nižšímu věku) a pokračujeme přes základní školy po školy střední. S tím, že na seminářích pracujeme stejným způsobem i s pedagogy, tedy volíme tytéž metody jako při práci s dětmi, aby si pedagogové mohli co nejvíce vyzkoušet to, co je potom čeká při realizaci tématu ve třídě.

V nabídce máte výukové programy i tematické dny. V čem je hlavní rozdíl, můžete popsat?

Rozdíl je v čase, který je tématu věnován. Výukový program trvá dvě vyučovací hodiny, zatímco tematický den čtyři hodiny. Během tematického dne se můžeme dostat více do hloubky daného tématu. Je většinou realizován **pro celý stupeň či školu**, takže přináší ještě například aspekt spolupráce mezi ročníky, pokud jsou žáci namíchaní do skupinek.

Nicméně jak při výukovém programu, tak při tematickém dnu používáme **metody podporující spolupráci**, žáci pracují ve skupině, vymýšlejí společně řešení, diskutují atd. Pro pedagogy tedy může být cenné i to, že kromě proniknutí do tématu, kterému se věnují, pracují děti ve skupinkách, učí se kriticky přemýšlet, společně debatují apod.

Co si u vás školy nejvíce objednávají? Který program měl největší úspěch a tušíte proč?

Poptávka se v čase mění. Pamatuji si, že když jsme začínali, největší zájem byl o výukový program Globální vesnice, který ukazuje propojenost světa. To jsme ale nabízeli „jen“ šest výukových programů pro druhý stupeň základních škol a střední školy. Od té doby se nabídka značně rozrostla na **21 výukových programů a pět tematických dnů**.

Dnes bych řekla, že **největší zájem je o tematický Den Země**. Troufám si tvrdit, že je to proto, že skoro každá škola na Den Země realizuje tematický nebo projektový den a chce jej lehce odlišit od environmentální výchovy, zařadit něco nového, a tak začleňuje globální rozvojovou problematiku.

Jaké školy se k vám nejčastěji objednávají? Mateřské, základní nebo střední? Je tam patrný nějaký trend?

Od začátku vedou v poptávce základní školy. Zprvu to byly hlavně druhé stupně, ale na základě poptávky právě ze strany pedagogů prvního stupně a MŠ jsme vytvořili další výukové programy pro cílovou skupinu **předškoláci a prvostupňové děti**. Ukazuje se, že to byl asi dobrý krok, protože zájem je veliký. Celkově bych řekla, že můžeme pozorovat vzestupný trend u MŠ i ZŠ, stagnující až sestupný pak u středních škol.

Nabízíte i semináře pro pedagogy – pro koho jsou vhodné, respektive pro absolventy jakého typu školy a aprobase? Dělí se tyto semináře na semináře pro učitele z mateřských, základních a středních škol či podle aprobací? Jaký je o ně zájem? Větší, nebo menší nežli o výukové programy či tematické dny?

Na naše semináře může přijít každý pedagog (i student učitelství), kterého zajímá globální rozvojové vzdělávání. Není pro nás až tak důležité, jakou aprobaci pedagog má. **Z praxe ale mohu nejvíce doporučit začlenění témat do předmětů, jako je občanské vzdělávání a zeměpis.** Přidávají se i dějepis, čeština, angličtina, přírodopis/biologie... Dají se však využít například i na školních výletech, adaptačních kurzech a dalších aktivitách mimo školní budovu.

Většinou jsou naše semináře rozdělené dle cílové skupiny. Je to hlavně proto, že na nich pracujeme s publikacemi, které jsou určené pro určitý věk, a asi by nemělo moc smysl, aby paní učitelka z mateřské školy zkoušela aktivity pro žáky na škole střední. Samozřejmě to pro ni může být zajímavé z hlediska jejího vzdělávání a osobního růstu, nicméně **učitelé na naše semináře chodí hlavně pro praxi, chtějí inspiraci do výuky.**

Témata, kterým se věnujeme, jsou náplní průřezového tématu Rámcového vzdělávacího programu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, součástí vzdělávacích oblastí Dítě a jeho svět, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost. Semináře tedy umožňují pedagogům doplnit školní vzdělávací program o praktické aktivity.

Poslední dobou se potýkáme s tím, že nabídka seminářů pro pedagogy je velmi pestrá a že pro ně může být těžké se v ní orientovat. Další věc je, že trh se semináři je u nás velice zdeformovaný. Díky různým projektům je nabídka nejen velice široká, ale hlavně zdarma.

Naše semináře mohou být pro pedagogy zdarma, pokud jsou součástí nějakého projektu, případně za poplatek, umíme uspořádat i semináře pro sborovny či části pedagogických týmů. Snažíme se dostatečný počet zájemců namotivovat profesionálními lektory (absolventi mezinárodních rozvojových studií a učitelství), pedagogové od nás odcházejí s metodickými materiály, staráme se o účastníky i výběrem kvalitního občerstvení (fair trade káva a čaj, produkty z lokální pekárny a od místních zelinářů).

Jak je to s žáky, kteří mají nějaký handicap, jsou vaše programy vhodné i pro ně? Případně pro koho konkrétně vhodné nejsou.

Troufám si říct, že pokud víme dopředu, že se programu zúčastní žák s handicapem, jsme schopní se na to připravit tak, aby byl program přínosný pro něj i skupinu jako celek. Při objednávání se doptáváme učitelů, zda jsou ve třídě žáci se specifickými potřebami.

Působíte převážně v Olomouci a okolí. Co kdyby o vaše služby měla zájem škola například ze Středočeského kraje, přijedete? Za jakých podmínek?

Ano, náš rádius je dojezdová vzdálenost z Olomouce. Ale pokud víme o objednavce dostatečně dopředu a jde o objednávku větší, je možné přijet i mimo Olomoucký kraj. Vše záleží na individuální domluvě.

Pro koho je určeno vaše konzultační centrum, jakou má náplň a jaký je o něj zájem? Je míněno jako jakýsi předstupeň, kde se pedagogové napřed zeptají, co od vás mohou očekávat, a pak program objednají? Jak funguje vaše knihovna? Využívají ji pedagogové, funguje i pro mimoolomoucké?

Konzultační centrum a knihovna jsou takové naše doplňkové činnosti pro pedagogy.

Konzultační centrum poskytuje pedagogům rady, jak začlenit témata globálního rozvojového vzdělávání do výuky. Například pokud se učitel chce věnovat tématu fair trade a světového obchodu a neví, kde začít, kde hledat nějaké podklady a aktivity, my mu můžeme poradit, poslat tipy, jak na to, včetně lekcí.

Konzultace probíhají buď telefonicky, e-mailem nebo osobně. Využíváme k tomu právě naši knihovnu, která skýtá poměrně kvalitní zásobu metodických materiálů globálního rozvojového vzdělávání. Většina jich je sice

k dispozici on-line (www.globalnirozvojovzdelavani.cz), ale listovat knihou je mnohdy jednodušší a rychlejší než prohlížet pdf soubor na internetu. Knihovna je pouze pro ty, kteří k nám mohou přijít. Tedy publikaci si mohou půjčit domů, ale knihy nikam poštou neposíláme.

Čemu se nyní věnujete? Chystáte novinky na příští školní rok?

Teď už pomalu uzavíráme školní rok. Zájem ze strany škol je v červnu nižší, protože se jezdí na školní výlety a exkurze, uzavírají známky aj. My tento čas včetně prázdnin využíváme k přípravě na nový školní rok. Ráda bych upozornila právě na tematické dny, které nabízíme, a to konkrétně na **Den čokolády**. Žáci během něj zjišťují, odkud pochází čokoláda a jak se dostala do Evropy, kde a jak se nejčastěji pěstuje kakao a kde se nejvíce spotřebovává, co se skrývá pod pojmem „spravedlivá čokoláda“. Žáci si také vyrábějí čokoládu ze surovin z férového obchodu.

Mezinárodní den čokolády se slaví 13. září, a tak by mohlo být pro školy zajímavé „oslavit“ žákům začátek školního roku.

Letos jsme již třetím rokem pořádali **konferenci Učíme o globálních souvislostech**, která přináší pedagogům možnost se potkat, diskutovat o tom, co je v problematice globálního rozvojového vzdělávání páli, a vyzkoušet si nové aktivity do výuky během praktických dílen.

Na podzim chystáme **širší nabídku fair trade zboží**, hlavně kávy a čaje, které mohou nejen pedagogům zpříjemnit den svou chutí a také pocitem, že pomohli lidem v tzv. rozvojových zemích.

V současné době čekáme na informaci Evropské komise, kdy budou moct začít naše dva nové mezinárodní projekty, jež přinesou další zdroje inspirace. Budeme hledat i aktivní pedagogy, kteří se budou chtít zapojit do pilotních týmů. Pokud jsou mezi čtenáři potencionální zájemci, nechtě sledují naše webové stránky (www.arpok.cz), případně nás kontaktují (info@arpok.cz).

Za rozhovor velmi vytížené paní ředitelce děkuji a přeji poklidné a inspirativní prázdniny!

Rozhovor vedla Ing. Martina Ježková

